

*Reactie Leerstoelgroep Europees pensioenrecht UU op de internetconsultatie
Concept Wet Toekomst pensioenen.*

9-2-2021

Prof. dr. H. van Meerten, mr. A.K.R. Wouters en mr. J. van Zanden

---

- *Wij hebben al de nodige inbreng voor het nieuwe pensioenstelsel geleverd. Zo zijn er reeds verschillende 'position papers' verschenen en toegelicht in de Tweede Kamer.*
  - https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3718586
  - https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3729953
- *Hier willen een ander fundamenteel punt belichten: de 'Governance'. In het concept 'Wet toekomst pensioenen' en de bijhorende Memorie van Toelichting (MvT) is er te weinig aandacht voor dit onderwerp. Graag geven wij enkele aandachtspunten mee.*

De invulling van Governance volgens het concept Wet toekomst pensioenen en de bijhorende MvT

- In hoofdstuk 7 wordt het thema Governance in het nieuwe stelsel besproken. Het uitgangspunt hierbij is dat het nieuwe pensioenstelsel geen wijzigingen beoogd in de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling tussen sociale partners en pensioenuitvoerders.
- In het nieuwe stelsel:
  - Blijven sociale partners betrokken bij het besluitvormingsproces met betrekking tot de arbeidsvoorwaarde pensioen.
  - Is het in beginsel aan de werkgevers voorbehouden om de pensioenregeling bij een pensioenuitvoerder onder te brengen bij niet-verplichtgestelde regelingen.
  - Blijft het pensioenfonds verplicht om verantwoording af te leggen over haar handelen, het uit te voeren beleid en beleidskeuzes aan het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan. Deze organen hebben advies-en goedkeuringsrechten. De vormgeving van het huidige intern toezicht blijft in stand.

- Omdat deze elementen niet wijzigen, zo is het standpunt in de MvT, behoeft de Governance structuur niet gewijzigd te worden. Wel dienen partijen en pensioenfondsen vanuit hun verantwoordelijkheid oog te houden voor de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel en het uitvoeren van *sec* premieregelingen, aldus de MvT.
- In hoofdstuk 6 is er aandacht voor partijen binnen de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling tijdens de transitie. Hierin valt op:
  - De bestaande verantwoordelijkheidsverdeling blijft gehandhaafd maar de rol van de pensioenuitvoerder breidt uit.
  - De pensioenuitvoerder wordt verantwoordelijk voor het bieden van hulp bij het maken van de keuze van de deelnemer – wij spreken overigens liever van pensioenspaarder - voor de nieuwe pensioenregeling (ondanks het feit dat het initiatief hiervoor bij de werkgever blijft liggen).
  - De pensioenuitvoerder een faciliterende en uitvoerende rol als het gaat om het aanleveren van berekeningen voor de premiedoelstelling en premie. Dit gebeurt op basis van de vooraf vastgestelde risicohouding en het beleggingsbeleid.

Onze reactie is als volgt

- Wij betwisten op zich niet dat de verantwoordelijkheidsverdeling in de fase van de totstandkoming van de arbeidsvoorwaarde pensioen behouden kan blijven. Wel plaatsen wij vraagtekens bij de volgende punten:
  - Bij een paritair bestuur zijn sociale partners onderdeel van het pensioenfonds. In de ‘oude situatie’ werd dit gerechtvaardigd door het feit dat zij een belangrijke rol spelen in de totstandkoming van de arbeidsvoorwaarde pensioen en vanwege de kenmerken van ‘solidariteit’. Opgemerkt moet worden dat deze solidariteitskenmerken niet vastomlijnd zijn en niet gebaseerd zijn op een vaststaande wettelijke norm. De juridische invulling van het begrip solidariteit is op hoofdlijnen te vinden in de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU.
  - Daar de arbeidsvoorwaarde pensioen vrijwel uitsluitend een ‘uitkeringsovereenkomst’ betreft onder het ‘oude’ stelsel, verandert dit in het nieuwe stelsel. Het nieuwe contract wordt een premieovereenkomst.
  - Er wordt in het nieuwe pensioencontract weliswaar gesproken over ‘collectiviteit’ en ‘solidariteit’, maar gezien het risico nu (ook expliciet) bij de individuele pensioenspaarder komt te liggen en niet langer, of althans in zeer beperkte mate, bij het collectief, moet de vraag gesteld worden op welke wijze de aanwezigheid van de sociale partners in de Governance structuur passend is. In de MvT wordt hier te snel aan voorbij gegaan, mede gezien de functie van een gedegen Governance, waaronder besluitvorming van pensioenfondsen.

- De feitelijke situatie van een pensioenspaarder in het nieuwe stelsel ziet er als volgt uit:
  - ✓ Een pensioenspaarder maakt deels zelf keuzes over de *wijze* van opbouw van zijn pensioenvoorziening middels de werkgever;
  - ✓ Een pensioenspaarder heeft nauwelijks keuzerecht over de *aard* van de pensioenregeling;
  - ✓ Gedurende de transitieperiode is het de taak van de pensioenuitvoerder om de pensioenspaarder te begeleiden in het maken van keuzes.
  - ✓ Ondanks de mogelijkheid om risico's af te schermen bij een pensioenfonds, blijft de pensioenspaarder verantwoordelijk voor het dragen van de risico's.
- Opvallend is de wijze waarmee de regering over deze bezwaren heenstapt. Immers was het de Raad van State in 2012 die het volgende opmerkte:¹

'De gevolgen van het pensioenakkoord (...) overziend, is de Afdeling van oordeel dat de werkgever in de toekomst in beginsel alleen nog een eigen belang – de door hem te betalen bijdrage – zal hebben bij de totstandkoming van de pensioenregeling (...) en niet langer ook bij de uitvoering van de pensioenregeling. Immers, als de regeling tot stand is gekomen, staat zijn bijdrage vast en draagt hij verder geen risico (...). In dat licht kan de vraag gesteld worden of de rol van de sociale partners niet zou kunnen en moeten eindigen bij de totstandkoming van de pensioenregeling. Het onderscheid tussen de totstandkoming van de pensioenregeling als arbeidsvoorwaarde enerzijds en de uitvoering van die regeling, waarbij het risico daarvan bij de pensioenspaarders en pensioengerechtigden komt te liggen anderzijds, leidt naar het oordeel van de Afdeling tot het uitgangspunt dat sociale partners niet langer deel uit maken van het bestuur van het pensioenfonds.'
- In deze kritiek staan wij dus niet alleen. De regering zou meer tekst en uitleg moeten geven over de gekozen weg en niet volstaan met het zonder meer behouden van de huidige verantwoordelijkheidsverdeling binnen pensioenfondsen.
- Met een wijziging en omzetting van een pensioensysteem met *grosso modo* 1600 miljard euro 'in kas', zou de regering aan (ten minste) één van de meest fundamentele aspecten van bescherming van de pensioenspaarder meer aandacht moeten geven.
- De kruik gaat zolang te water, tot zij breekt.

---

¹ No.W12.11.0460/III.

Onderzoek Stichting Instituut Gak

Van Stichting Instituut Gak hebben mogelijkheden gekregen om de komende jaren onderzoek te doen naar consumentenbescherming bij pensioenregelingen. Gezien de toenemende EU (financiële) wetgeving (PEPP, IORP, SFDR, PRIIP, GDPR, etcetera), zullen wij een EU rechtelijk kader ontwikkelen dat van toepassing is op pensioenproducten/regelingen. Daarbij kijken wij sterk naar het EU consumentenrecht. Immers, in een pensioenstelsel dat alle risico's bij de pensioenspaarder legt, moet de bescherming zeer goed geregeld zijn. Die bescherming is thans onvoldoende en de plannen van de regering voorzien niet in een verbetering. De huidige structuren volstaan niet meer.

***